Qabul qilindi: 14-oktabr 2026-yil • Ma’qullandi: 21-oktabr 2026-yil • Nashr qilindi: 29-oktabr 2026-yil

MAKTABGACHA TA’LIM YOSHIDAGI BOLALARDA URF-ODAT VA QADRIYATLARGA MUNOSABATNI SHAKLLANTIRISHDA TARBIYACHINING O‘RNI

Chuliyeva Laylo Xolmurod qizi
Osiyo texnologiyalari universiteti magistranti

Annotatsiya. Ushbu tezisda maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy urf-odat va qadriyatlarga nisbatan dastlabki munosabatni shakllantirishda 2026-yilda joriy etilgan yangi “Ilk qadam” milliy o‘quv dasturining o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Dasturning uchinchi nashri talablari doirasida milliy hamda global qadriyatlar uyg‘unligi, bolaning ijtimoiy-emotsional va shaxsiy rivojlanish sohalarini shakllantirishda tarbiyachining pedagogik roli va kompetensiyalari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: “Ilk qadam” milliy o‘quv dasturi, 3-nashr (2026), maktabgacha ta’lim, milliy urf-odat, qadriyatlar integratsiyasi, tarbiyachi kompetensiyasi, faoliyat markazlari.

Kirish

Yangi O‘zbekistonda uchinchi Renessans poydevorini mustahkamlashning boshlang‘ich bo‘g‘ini maktabgacha ta’lim tizimi hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxs sifatida shakllanishda milliy o‘zlikni anglash, xalqning ma’naviy merosi va an’analariga hurmat tuyg‘usini uyg‘otish muhim ahamiyat kasb etadi. O‘zbekiston Respublikasida 2026-yildan boshlab barcha DMTTlarda amaliyotga keng joriy etilgan yangi uchinchi nashr – “Ilk qadam” milliy o‘quv dasturida milliy va umuminsoniy qadriyatlar integratsiyasini ta’minlash hamda ularga alohida urg‘u berish ustuvor vazifa etib belgilangan. Bolaning ma’naviy-axloqiy qiyofasini shakllantirish hamda milliy qadriyatlarga nisbatan sog‘lom munosabatni uyg‘otishda tizimli ish olib boradigan zamonaviy pedagog-tarbiyachining kasbiy mahorati va metodik yondashuvi bugungi kunda har qachongidan ham dolzarbdir.

Asosiy qism

2026-yilgi “Ilk qadam” milliy o‘quv dasturining bosh g‘oyalaridan biri bola shaxsiga yo‘naltirilgan ta’lim orqali milliy madaniyat va qadriyatlarga bo‘lgan munosabatni shakllantirishdir. Dasturdagi beshta tayanch kompetensiyalar (Kommunikativ, Ijtimoiy, Shaxsiy, Bilish, Tanqidiy fikrlash) hamda rivojlanish sohalari tarkibidagi ijtimoiy-emotsional yo‘nalish bevosita bolalarda milliy qadriyatlar va urf-odatlarni anglash ko‘nikmasini hosil qiladi. Dasturning yangi nashr talablaridan kelib chiqib, tarbiyachi o‘quv-tarbiya jarayonini quruq pand-nasihat emas, balki faoliyat markazlarida o‘yinlar va tadqiqotlar vositasida tashkil etishi lozim:

“Til va nutq” hamda “Syujetli-rolli o‘yinlar” markazlarida: Milliy qadriyatlarga boy xalq ertaklari, maqollar va dostonlar asosida interaktiv o‘yinlar hamda sahnalashtirish orqali bolalarda kattalarga hurmat, mehmondo‘stlik va o‘zaro yordam tuyg‘ulari hosil qilinadi.

“San’at” markazida: Xalq amaliy san’ati namunalari, kashtachilik va milliy naqsh elementlarini o‘rgatish orqali bolalarning milliy madaniyatga bo‘lgan qiziqishlari rivojlantiriladi.

Bayram va an’analar: “Navro‘z”, “Mehrjon”, “Sumalak sayli” kabi o‘zbek xalqining boy ma’naviy merosini aks ettirgan tadbirlarni dasturning o‘yinga asoslangan ta’lim tamoyillari asosida tashkil etish.

Ushbu tizimli jarayonda tarbiyachining shaxsiy namunasi yetakchi o‘rin tutadi. Bola o‘z faoliyati davomida erkin harakatlanar ekan, tarbiyachining nutqi, kiyinish va muomala madaniyati hamda har bir milliy urf-odatga bo‘lgan munosabatidan to‘g‘ridan-to‘g‘ri andoza oladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, 2026-yilgi yangi “Ilk qadam” milliy o‘quv dasturi talablariga mos ravishda bolalarda milliy urf-odat va qadriyatlarga nisbatan ijobiy munosabatni uyg‘otish — jamiyatning ma’naviy sog‘lomligini ta’minlovchi asosiy poydevordir. Bu borada tarbiyachi shunchaki bilim beruvchi emas, balki milliy ruhni bolalar qalbiga ko‘chiruvchi va ularni o‘yin orqali rivojlantiruvchi asosiy yetakchidir. Pedagoglarning zamonaviy metodik mahoratini oshirish va maktabgacha ta’lim tashkiloti hamda oila

abolition o‘rtasidagi uzviylikni kuchaytirish milliy qadriyatlarimiz bardavomligini ta’minlashning bosh omili bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tashkilotlari uchun “Ilk qadam” milliy o‘quv dasturi. Uchinchi nashr. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirining 2026-yil 17-iyuldagi 260-son buyrug‘iga ilova. – Toshkent, 2026.

2. Qodirova F.R., Toshpo‘latova Sh.Q., Kayumova N.M. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: Tafakkur bo‘stoni, 2019.

3. Hasanboyeva O. va boshqalar. Maktabgacha ta’lim muassasalarida ma’naviy-axloqiy tarbiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.

